

De aarde krijgt een nieuw gelaat

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Psalm 104

2^e schriftlezing: Johannes 20, 19-23

3^e schriftlezing: 1 Korintiërs 15, 50-58

Gemeente van Jezus Christus,
Is het een mooie droom van Paulus, over de opstanding van de doden? Is het iets wat wij mensen graag willen geloven, omdat de gedachte aan de eindigheid van onze geliefden en het einde van ons eigen bestaan onverdraaglijk is? Of komt het misschien voort uit ons gevoel voor rechtvaardigheid, dat wij een nieuw leven zouden wensen voor kinderen die stierven in de knop van hun leven, voor mensen wier leven een aaneenschakeling was van leed en tegenslagen? De opstanding van al deze doden, is dat eigenlijk een dagdroom, een wensdroom? Is het een fantasie van de menselijke geest?

Of is het een droom die van God komt, een visioen, gezaaid door Gods Geest? Is het Paulus ingeblazen door de scheppende Geest van God, die ons wil helpen om hoopvol en creatief te leven, met het oog op ons bestaan hier en nu?

Ik ben geneigd het laatste te geloven. En dan is het niet zozeer Paulus' wijze van redeneren die mij overtuigt, maar de beelden die hij gebruikt. Mij raken de bijbelse beelden van de scheppingskracht van God, waar Paulus op teruggrijpt en die hij gebruikt om zijn geloof in hérschepping, schepping opnieuw, nieuwe mogelijkheden en een nieuw begin mee te verhelderen.

In het Oude Testament worden verschillende metaforen gebruikt voor het scheppen door God. De meest bekende metafoor is die van het boetseren. In Genesis 2 wordt verteld hoe God de mens vormde uit stof, uit aarde en hem levensadem in de neus blies. Zo werd de mens een levend wezen (Genesis 2, 7). Andersom wordt ook het sterven van mensen in deze beeldspraak uitgedrukt. Dat zagen we bijvoorbeeld in de Psalm die we lazen:

'Ontneem hen de adem en het is met hen gedaan,
dan keren ze terug tot het stof dat ze waren.' (Psalm 104,29)

Maar niet alleen voor het scheppen van de méns wordt de metafoor van het boetseren gebruikt, ook voor de schepping van de aarde, van het aardoppervlak:

'Als klei waarin een zegel wordt gedrukt,
zo krijgt de aarde vorm',

lezen we in het boek Job (Job 38,14)

Vorige week zagen we, hoe Paulus deze beeldspraak gebruikt om antwoord te geven op de vraag: 'Maar hóe worden de doden opgewekt? Hoe zouden hun lichamen eruit moeten zien?' (1 Korintiërs 15, 35) Paulus schrijft dan:

'De eerste mens kwam uit de aarde voort en was stoffelijk.
De tweede mens (daarmee bedoelt hij Christus) is hemels.
Zoals we nu de gestalte van de stoffelijke mens hebben, zo zullen we straks de gestalte van de hemelse mens hebben.' (1 Korintiërs 15, 47 en 49)

Er zijn, naast deze meest bekende metafoor van het boetseren uit stof, nog andere metaforen. Een hele grappige - in een overigens niet zo grappig gedeelte - komen we tegen in Job 10,10. Daar worden wij mensen niet als kleifiguurtjes, maar als kaasjes voorgesteld. In zijn klacht tot God begint Job eerst in de beeldspraak van het boetseren:

'Uw handen hebben mij gevormd en gemaakt,
geheel en al - en nu wilt u mij verdelgen?
Bedenk toch, dat u mij uit leem gevormd hebt,
wilt u mij tot stof doen terugkeren?'

Job vervolgt dan:

'Hebt u mij niet als melk uitgegoten en als kaas doen stremmen?' (Job als kaaskop.)

En dan klinkt er een derde metafoor, die van het weven en vlechten en bekleden:

'Met vlees en huid ben ik door u bekleed,
met botten en pezen hebt u mij doorweven.' (Job 10, 8-11)

We herkennen deze wijze van spreken uit psalm 139. Daar looft de dichter God met de woorden:

‘U was het die mij weefde in de buik van mijn moeder...
kunstig werd ik gevlochten in de schoot van de aarde.’ (Psalm 139, 13 en 15)

Opnieuw zien we, net als bij de stof en kleibeeldspraak, dat ook het sterven van de mens in deze textielbeeldspraak wordt verwoord. Mensen vergaan, zoals kleren verslijten, ze vallen uiteen zoals een door motten aangetast gewaad (Psalm 102,27; Jesaja 50,9). En ook hier, in dit spraakgebruik, gaat het niet alleen om de schepping van de méns, maar om heel de aarde en zelfs de hemel. Weer zien we dit in de psalm die we lazen, Psalm 104. De hemel wordt door God als een tentdoek uitgespannen, de oerzee, die als een kleed de aarde bedekte, wordt weggetrokken, het aardoppervlak wordt gedrapeerd als een lap stof, een kleed van groen bedekt de woestijn (Psalm 104, 2 en 6; Job 38,14; Joël 2,22).

Om dit beeld compleet te maken: ook God zelf heeft zich bekleed, met glans en glorie, heeft zich gehuld in een mantel van licht (Psalm 104, 1-2).

Dit nu is de beeldspraak, die Paulus overneemt in het gedeelte van vandaag, uit zijn brief aan de Korintiërs. ‘Het vergankelijke lichaam,’ schrijft hij, ‘moet worden bekleed met het onvergankelijke, het sterfelijke lichaam met het onsterfelijke.’ Als dat is gebeurd, dan ‘zal de dood zijn opgeslokt en overwonnen’.

De scheppingskracht, die uit deze beeldspraak van weven en vlechten en bekleden spreekt, het wonder van het leven, dat hierin wordt uitgedrukt, dat is het wat mij ontvankelijk maakt voor het wonder van de herschepping en van een nieuw bestaan, en van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, hoe onvoorstelbaar en onbegrijpelijk ook.

Paulus mag dan wel hebben aankondigd, dat hij ons een geheim gaat onthullen (‘Behold, I tell you a mystery’, het prachtige en spannende recitatief uit de Messias van Händel) - het blijft eigenlijk één groot raadsel, ook in de beeldspraak van het aantrekken en bekleden. Toch - niet raadselachtiger en niet verwonderlijker dan het geheim van het leven zelf.

Maar er is nog iets anders wat mij in deze beeldspraak aanspreekt, en waarvan ik jullie graag deelgenoot wil maken. De metafoor van weven en vlechten, van aantrekken en bekleden refereert niet alleen naar het wonder van het leven, niet alleen naar de wonderbaarlijke en ontzagwekkende overgang van niet leven naar tot leven komen. Deze metafoor wordt ook veelvuldig gebruikt voor allerlei veranderingen, allerlei overgangen in dit leven zelf. En dan gaat het met name om veranderingen in gemoed en gedrag en levenshouding. En juist deze veranderingen worden voorgesteld als werk van de heilige Geest, de scheppende kracht van God die ons bewegen kan om

nieuwe mensen te worden.

Wanneer Jezus definitief afscheid neemt van zijn leerlingen, vlak voordat hij terugkeert naar zijn hemelse Vader, bindt hij hun op het hart: ‘Blijf in de stad, tot jullie met kracht uit de hemel zijn bekleed.’ (Lukas 24,49) De heilige Geest, die met Pinksteren over de leerlingen wordt uitgestort, wordt hier voorgesteld, niet als een vuur of adem van binnen, maar als iets om hen heen, als een soort werkkleding, die hen beschermt, waarin ze zich makkelijk bewegen, met een goede energieregulatie, die ook laat zien voor welke zaak ze werken.

Er is ook de bekende tekst uit Efesiërs 4, 24: ‘Bekleed je met de nieuwe mens. Leg de oude mens af, trek de nieuwe mens aan, die naar God geschapen is’ (naar Gods beeld dus, geschapen naar God toe!) En dan volgen er allerlei heel concrete leefregels, waarin het nieuwe leven naar Gods voorbeeld en door Gods Geest tot uiting komt: niet te lang boos blijven, hard werken om iets weg te kunnen geven aan wie het nodig heeft, goede en opbouwende woorden spreken, meeleven met elkaar, elkaar vergeven. Wanneer mensen deze nieuwe mens aantrekken, als hun dagelijkse kleren, dan verandert het gelaat van de aarde. Dan wordt de aarde een beetje kleuriger, een beetje vreedzamer, een beetje rechtvaardiger.

Paulus’ lange hoofdstuk over de opstanding van de doden is niet bedoeld om ons los te maken van ons leven hier en nu, om ons te verliezen in speculaties over een leven na de dood. Het gaat Paulus allereerst, daar ben ik van overtuigd, om de vernieuwing die wij in ons leven hier en nu mogen ondergaan, door de kracht van Gods Geest.

De droom, dat eens alles nieuw zal zijn, wij mensen, onze geliefden, deze aarde, de dieren en de planten - die droom wordt in ons gezaaid als een kritisch tegengeluid, een troostend gebaar en een inspirerend visioen, om ons leven naar te richten.

De droom dat eens alles nieuw zal zijn en de dood zal zijn overwonnen, wat Paulus ons schilderde met de metafoor van de nieuwe jas over onze oude kleren heen - het vergankelijke lichaam wordt bekleed met het onvergankelijke - deze droom is er allereerst met het oog op ons leven hier en nu. Deze droom nodigt ons uit om ons elke dag opnieuw te bekleden met de nieuwe mens. Alsof de heilige Geest ons elke morgen schone kleren aanreikt. De moedeloosheid van gisteren gooien we in de was. Ook ons egoïsme trekken we uit. Gemakzucht en onverschilligheid gaan de wasmand in. Wantrouwen, oneerlijkheid, we stropen het van ons af. Iedere morgen krijgen we nieuwe kleren aangereikt: het shirt van de hoop, de jeans van het vertrouwen (in anderen en onszelf), de sjaal van de vergevingsgezindheid, het jasje van medeleven, de

schoenen van oprechtheid.

met elkaar, op deze aarde.

Zo is Gods Geest, die ook Jezus bezielde, werkzaam Amen
onder ons. Opdat wij hoopvol en creatief mogen leven,

Figuur 1: 'Hommage à Strawinsky', Corneille, 1988